

Alicja Sekuła

Politechnika Gdańska
Wydział Zarządzania i Ekonomii
alicia.sekula@zie.pg.gda.pl

Agnieszka Pasztaleniec-Szczerkowska

Agencja Rozwoju Pomorza SA
agnieszka.pasztaleniec-szczerkowska@arp.gda.pl

MIEJSKIE OBSZARY FUNKCJONALNE A ROZWÓJ MAŁYCH MIAST (NA PRZYKŁADZIE MIEJSKIEGO OBSZARU FUNKCJONALNEGO MALBORKA I MIASTA SZTUM)

Streszczenie: Artykuł poświęcony jest analizie Strategii Rozwoju Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Malborka na lata 2014-2020, która przeprowadzona została z punktu widzenia miasta Sztum – jednego z partnerów realizujących strategię. W pierwszej części nakreślono ramy opracowywania strategii MOF. Opisano przesłanki merytoryczne służące do wyznaczania obszarów funkcjonalnych oraz scharakteryzowano instrumentarium adresowane do realizacji MOF-ów, jakim są Zintegrowane Inwestycje Terytorialne (w przypadku województwa pomorskiego – Zintegrowane Porozumienia Terytorialne). Część aplikacyjna zawiera opis Sztumu podkreślający jego specyfikę jako małego miasta, przedstawia MOF Malborka i jego priorytety z punktu widzenia znaczenia dla Sztumu. Zawarto w niej przykłady projektów strategicznych, w które bezpośrednio zaangażowane jest miasto, a których oddziaływanie przyczyni się do intensyfikacji jego rozwoju. Zaprezentowane badania, biorąc pod uwagę kontekst i cel artykułu, mają charakter idiograficzny, dla których właściwą procedurą badawczą jest analiza studium przypadków (*case study*).

Słowa kluczowe: miejskie obszary funkcjonalne, zintegrowane inwestycje terytorialne, zintegrowane porozumienia terytorialne, MOF Malborka, Sztum.

Wprowadzenie

Zrozumienie procesu rozwoju miast i ich roli w regionie wymaga analizy relacji miasta i jego powiązań z otoczeniem, które w obecnych czasach w coraz mniejszym stopniu jest jednostką autarkiczną, a w coraz większym powiązaną funkcjonalnie z otaczającymi obszarami. Związki te widoczne są zwłaszcza w obszarze przemieszczania się zasobów ludzkich, jednak zagadnienie oddziaływania miast na otoczenie to wynik wielu procesów. Jako te, które mają kluczowe znaczenie, wymienia się rozwój systemów transportowych, suburbanizację, zwiększenie mobilności ludności. Miasta to ośrodki koncentracji rynków pracy, edukacji, usług publicznych, pełnią funkcje egzogeniczne, zaspokajając potrzeby istniejące w otaczających obszarach, co skutkuje tym, że obszary te, swoiste zaplecze miast, przestały pełnić funkcje wyłącznie rolnicze. Na skutek tego

potencjał gospodarczy i społeczny miasta przekłada się na potencjał otaczającego obszaru, na teren którego przenikają funkcje typowo miejskie.

Opisane procesy dały asumpt do formułowania koncepcji i teorii dotyczących oddziaływania miast na powiązane z nimi funkcjonalnie tereny.

Jedną z nich jest koncepcja miejskich obszarów funkcjonalnych (MOF-ów), która w obecnym okresie programowania Unii Europejskiej (lata 2014-2020) znalazła wsparcie narodowe w postaci Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych (ZIT). Celem pracy jest przedstawienie jednego z projektów opracowanych w ramach systemu zarządzania rozwojem kraju współfinansowanego środkami budżetowymi UE, tj. Strategii Rozwoju MOF Malborka na lata 2014-2020. Jej analiza przeprowadzona została z punktu widzenia Sztumu – jednego z partnerów realizujących Strategię, który jednocześnie spełnia kryteria małego miasta¹.

1. Miejskie obszary funkcjonalne elementem polityki przestrzennej i społeczno-gospodarczej

Powstanie i rozwój MOF-ów wiąże się z wzajemnym przenikaniem na wielu płaszczyznach miasta, w rozumieniu jednostki administracyjnej, i jego otoczenia. Zakres świadczonych przez miasto usług publicznych przekracza potrzeby mieszkańców, zapewniając jednocześnie obsługę osób z otaczających obszarów, przy czym gęstość relacji jest największa w obszarze stanowiącym sąsiedztwo. Przestrzeń, w której funkcje pełnione przez miasto przekraczają jego administracyjne granice, a gęstość relacji jest największa, określana jest jako MOF [Guzik (red.), 2012, s. 9]. Innymi słowy, to obszar obejmujący miasto i jego zewnętrzną strefę, która ze względu na gęstą sieć powiązań tworzy z nim funkcjonalnie jeden system.

Termin ten niekiedy definiowany jest szerzej – jako przestrzennie spójna strefa oddziaływania miasta [Śleszyński, 2013, s. 176], przy czym określenie „spójna strefa oddziaływania” odnosi się nie tylko do powiązań funkcjonalnych, ale również urbanizacyjnych, co oznacza, że obszary wchodzące w jego skład wyróżniają się z otoczenia i stanowią ukształtowany historycznie zespół, upodabniający się pod pewnymi względami do głównego miasta – rdzenia [Śleszyński, 2013, s. 178]. MOF-y z założenia tworzą co najmniej miasta średniej wielkości, wraz z obszarami – jednostkami NTS5 – związanymi z nimi częstymi dojazdami do pracy [Korcelli, 2009, s. 21].

2. Typologia obszarów funkcjonalnych i ich delimitacja

Idea definiowania i wydzielania MOF-ów, określanie ich cech to odpowiedź na potrzeby z zakresu analizy, planowania i statystyki. Delimitacja miała na celu połączenie miast z otaczającymi obszarami podmiejskimi i terenami wiejskimi, stąd też współcześnie pojęcia MOF-ów i nieomawianych w niniejszym opracowaniu funkcjonalnych regionów miejskich są powszechnie przyjęte w badaniach procesów urbanizacji i relacji miasto – wieś w Europie [Korcelli i in., 2012, s. 17].

¹ Więcej na temat kryteriów delimitacji małych miast: [Sekuła, 2013, s. 244-245].

W zagranicznej literaturze przedmiotu spotkać można dwa podejścia do określania granic i zasięgu oddziaływania MOF-ów. Pierwsze dzieli całą przestrzeń między miasta, co oznacza, że każdy jej fragment jest w oddziaływaniu któregoś z nich, z zastrzeżeniem, że obszary na styku granic mogą się przenikać. Drugie ogranicza zasięg obszaru funkcjonalnego do rejonu najbardziej intensywnych powiązań i relacji [Guzik, 2012, s. 16], co odpowiada spojrzeniu przedstawionemu wcześniej.

Na gruncie polskim delimitacji MOF-ów podjął się m.in. zespół pod kierunkiem P. Korcellego [Korcelli i in., 2010]. W opracowaniu poświęconemu m.in. MOF-om wykonano delimitację ich oddziaływania, biorąc pod uwagę ok. 150 największych miast w Polsce. Podział przeprowadzono, uwzględniając rdzenie i strefy zewnętrzne, przy czym zgodnie z przyjętą definicją rdzenie MOF-ów składają się z miejscowości miejskich, zajmujących zarówno obszar ciągły, jak i znajdujących się w niewielkiej odległości od głównego miasta [Korcelli i in., 2012, s. 31]. Jako jeden z rdzeni określono również Malbork.

Wsparcie MOF-ów wymaga istnienia dokumentów, które w sposób uporządkowany odnoszą się do ich koncepcji. Definiuje je chociażby znowelizowana Ustawa o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym określając, że to obszar obejmujący miasto – stolicę województwa (lub siedzibę regionalnych władz samorządowych) oraz bezpośrednio otoczenie powiązane z nim funkcjonalnie [Ustawa o planowaniu..., art. 2]. W kategorii tej mieści się 18 największych miast Polski.

Rozszerzone podejście w stosunku do zawartego w ustawie przedstawia Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030 [Koncepcja Przestrzennego..., s. 24]. Zgodnie z zapisami tam zawartymi MOF-y należy wiązać z oddziaływaniem miast na przyległe tereny. Zasięg obszaru wyznaczony jest przez rozprzestrzenianie się miasta (*urban sprawl*), który warunkują: formy zabudowy, miejski styl życia oraz zakres dojazdów do pracy. MOF to ciągły przestrzennie układ osadniczy obejmujący odrębne jednostki administracyjne. KPZK zakłada istnienie 4 podtypów tych obszarów: wojewódzkich (w tym metropolitalnych), regionalnych, subregionalnych i lokalnych z zastrzeżeniem, że tylko na poziomie regionalnym opracowanie strategii i planu zagospodarowania przestrzennego ośrodków wojewódzkich jest obligatoryjne. Delimitacja obszarów pozostałych jest opcjonalna, możliwa do wykonania w trakcie prac na planami zagospodarowania przestrzennego województwa.

3. Zintegrowane Inwestycje Terytorialne instrumentarium adresowanym do realizacji MOF-ów

Współcześnie koncepcja rozwoju MOF-ów znalazła wsparcie w postaci środków dedykowanych realizacji zadań strategii obejmującej swoim zasięgiem miasto i obszary z nim funkcjonalnie powiązane. Instrumentem tym są powołane na lata 2014-2020 ZIT-y. Podstawowym celem wdrożenia tego narzędzia jest sprzyjanie rozwojowi MOF-ów przez propagowanie współpracy między jednostkami samorządu terytorialnego, które je tworzą i realizację wspólnych zintegrowanych projektów [Słodowa-Hełpa, 2013a, s. 151]. Realizacja ZIT-ów finansowana jest w ramach alokacji środków regionalnych programów operacyjnych (RPO), co oznacza, że miastom powierzono niektóre funkcje w zarządzaniu programami unijnymi, dzięki temu zwiększając zaangażowanie w zarządzanie środkami strukturalnymi.

Podstawą prac nad przygotowaniem ZIT-ów w Polsce są opracowane przez Ministerstwo Rozwoju Regionalnego Zasady realizacji Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych w Polsce [www 1]. Przedsięwzięcia te obowiązkowo realizowane są w miastach wojewódzkich i obszarach z nimi powiązanych funkcjonalnie. Na pozostałych obszarach – regionalnych, subregionalnych, lokalnych – realizowane są fakultatywnie. Nie ma przy tym wymogu, by ZIT-y obejmowały całe terytorium zaangażowanej jednostki samorządu terytorialnego, mogą też obejmować tzw. sieć małych lub średnich miast, tzn. jednostek samorządowych o podobnych cechach w regionie, o ile obejmują zintegrowane działania [Słodowa-Hełpa, 2013b, s. 51]. Dofinansowanie projektów w ramach ZIT wymaga spełnienia paru warunków, w tym m.in. powołania związku ZIT, przyjęcia strategii oraz zawarcia porozumienia lub umowy dotyczącej realizacji ZIT między związkiem a instytucją zarządzającą [Gwizda i in., 2014, s. 100].

Wsparcie dla ZIT ukierunkowane jest na potrzeby miast i obszarów z nimi powiązanych, które jednocześnie wpisują się w kierunki wsparcia określone w RPO, przy czym strategię rozwoju obszarów miejskich obejmują inwestycje w ramach więcej niż jednej osi priorytetowej programu.

W województwie pomorskim wsparcie 8 obszarów funkcjonalnych (1 regionalny – Słupsk, 7 subregionalnych, w tym Malbork) odbywa się poprzez Zintegrowane Porozumienia Terytorialne (ZPT). Przedsięwzięcia złożone do bazy projektów w ramach ZPT uzyskują priorytetową ścieżkę wyboru i preferencje do wsparcia w ramach RPO WP na lata 2014-2020.

4. Charakterystyka miasta Sztum

Sztum jest miastem o powierzchni 4,6 km² położonym we wschodniej części województwa pomorskiego i zachodniej części powiatu sztumskiego, którego jest stolicą. Miasto jest siedzibą gminy miejsko-wiejskiej Sztum graniczącą z powiatem malborskim i tczewskim. To lokalny ośrodek społeczno-gospodarczy o dobrze rozwiniętej infrastrukturze społecznej oraz bogatej ofercie inwestycyjnej, objętej statusem Specjalnej Strefy Ekonomicznej.

Cennym inwestycyjnie walorem miasta jest położenie. Sztum leży na trasie komunikacyjnej drogi krajowej nr 55 z Nowego Dworu Gdańskiego do Stolna, posiada więc dobre połączenie komunikacyjne z Gdańskiem, Gdynią i Toruniem. Słabą stroną Sztumu w zakresie dostępności komunikacyjnej jest zły stan techniczny dróg wewnętrznych oraz brak obwodnicy miasta. Liczba ludności w 2013 r. wyniosła 10,3 tys. osób. Największym problemem, z którym boryka się lokalny samorząd oraz instytucje rynku pracy, jest zjawisko dziedziczenia bezrobocia oraz słabo rozwinięta przedsiębiorczość mieszkańców miasta.

Z uwagi na atrakcyjne położenie nad dwoma jeziorami Sztum jest dobrym miejscem do tworzenia i rozwoju całorocznych produktów turystycznych z zakresu turystyki kulturowej, aktywnej i biznesowej, co jest jednym z priorytetowych celów i działań wyznaczonych do realizacji w Strategii Rozwoju Miasta i Gminy Sztum na lata 2014-2020.

5. Tworzenie i struktura MOF Malborka

MOF Malborka tworzy 7 jednostek samorządu terytorialnego, w tym miasto Malbork oraz miasto i gmina Sztum. Obszar oddziaływania Strategii obejmuje jednakże cały powiat malborski i sztumski, przy czym Malbork uznany został za miasto z obszarem obsługi przekraczającym granice powiatu, oddziałującym na partnerów i świadczącym funkcje usługowe, np. szkolnictwo średnie, usługi publiczne dla partnerów, których terytoria stanowią obszar powiązany z nim funkcjonalnie [Koncepcja zrównoważonej..., 2013, s. 18-20]. Sztum jest strefą podmiejską w stosunku do Malborka stanowiącego rdzeń obszaru funkcjonalnego.

Partnerzy w ramach MOF Malborka rozpoczęli współpracę w lipcu 2013 r., nakreślając pierwsze kierunki zintegrowanych działań priorytetowych dla całego obszaru funkcjonalnego, których realizacja tworzyłaby wartość dodaną dla każdego z nich z osobna. Następnie pozyskali dofinansowanie z UE w ramach konkursu dotacji na działania wspierające jednostki samorządu terytorialnego w zakresie planowania współpracy w ramach MOF-ów, organizowanego przez Ministerstwo Rozwoju Regionalnego w ramach PO Pomoc Techniczna na lata 2007-2013. Jednym z zaplanowanych działań projektowych było opracowanie Strategii Rozwoju MOF Malborka na lata 2014-2020 zawierającej m.in. szczegółową diagnozę stanu obecnego obszaru funkcjonalnego, analizę SWOT, wizję, misję rozwoju wraz z wytyczonymi obszarami priorytetowymi, celami strategicznymi i operacyjnymi oraz przyporządkowanymi im działaniami i projektami kluczowymi wybranymi do wspólnej realizacji. Na bazie szczegółowej diagnozy do priorytetowych obszarów zintegrowanej współpracy zaliczono m.in. spójną politykę komunikacyjną, energetykę oraz rozwój i specjalizację turystyki (tabela 1).

Tabela 1. Obszary priorytetowe (P) i cele strategiczne (CS) MOF Malborka

EFEKTYWNA GOSPODARKA (P1)	AKTYWNE SPOŁECZEŃSTWO (P2)	FUNKCJONALNA PRZESTRZEŃ PUBLICZNA (P3)
CS.1.1 Wysoka konkurencyjność lokalnej gospodarki	CS.2.1 Rozwinięty i zintegrowany kapitał społeczny	CS.3.1 Poprawa wewnętrznej i zewnętrznej dostępności transportowej MOF Malborka
CS.1.2 Atrakcyjność turystyczna katalizatorem dynamicznego rozwoju gospodarczego	CS.2.2 Efektywny system edukacji	CS.3.2 Zrównoważony rozwój energetyczno-techniczny MOF Malborka

Źródło: [Strategia..., 2014, s. 89].

6. Rola i korzyści dla miasta Sztum z realizacji Strategii Rozwoju MOF Malborka na lata 2014-2020

Podstawowym narzędziem planowania i realizacji działań strategicznych dla władz samorządowych Sztumu jest Strategia Rozwoju Miasta i Gminy Sztum na lata 2014-2020. Władze miasta, które jest jednym z partnerów, winny przestrzegać zasady, że zapisy Strategii Rozwoju MOF Malborka muszą być przedmiotowo i funkcjonalnie spójne z założeniami, które ten dokument zawiera.

Największą korzyścią dla Sztumu z wdrażania zintegrowanej Strategii jest możliwość realizacji i korzystania z efektów subregionalnych projektów i przedsięwzięć. Realizacja tych projektów indywidualnie przez miasto nie byłaby możliwa z przyczyn finan-

sowych (niewystarczające środki własne w ramach budżetu samorządu), jak i ekonomicznych (brak korzyści skali i niewystarczające korzyści społeczne dla mieszkańców miasta). Realizacja projektów w wytypowanych w Strategii obszarach priorytetowych, odnoszących się na poziomie celów i działań strategicznych do nadrzędnych, spójnych dla całego MOF Malborka polityk strategicznych, wyznaczonych na podstawie analizy SWOT, tj. m.in. w obszarze turystyki, energetyki czy też komunikacji, wymaga poniesienia znacznych nakładów finansowych, a ich efektywność po części determinowana jest osiągniętymi korzyściami skali na obszarze całego MOF.

Z uwagi na walory przyrodniczo-krajobrazowe, jak i posiadane dziedzictwo kulturowe, turystyka jest najlepszym przykładem wskazującym na rzeczywiste korzyści dla miasta z realizacji Strategii. Konieczność rozwoju branży turystycznej określona została w CS 1.2. (tabela 1), którego uszczegółowienie stanowi Cel Operacyjny 1.2.1 „Utworzenie całorocznej, kompleksowej oferty turystycznej”. Jednym z podstawowych działań zaplanowanych do realizacji w ramach tego celu jest utworzenie na terenie MOF całorocznego produktu turystycznego o co najmniej dwudniowej ofercie. Planowany do utworzenia produkt turystyczny oparty ma być na wiodących na terenie obszaru funkcjonalnego i miasta Sztum formach turystyki, tj. turystyce kulturowej i aktywnej. W związku z tym konieczna jest realizacja zintegrowanych przedsięwzięć z zakresu poprawy stanu obiektów i obszarów zabytkowych oraz poprawy stanu i rozwoju infrastruktury turystycznej, np. budowa ścieżek rowerowych i pieszych na terenie MOF Malborka, w tym również na terenie Sztumu. Tak określone propozycje działań były podstawą do sformułowania projektów kluczowych do realizacji w nowej perspektywie finansowej UE, w ramach ZPT-ów, w obszarze turystycznym.

Jako kluczowy w obszarze turystyki wybrany został projekt wyeksponowania przestrzeni wokół malborskiego zamku – obiektu UNESCO – oraz nadania nowych funkcji turystycznych, kulturalnych, edukacyjnych i społecznych Letniej Rezydencji Wielkiego Mistrza Krzyżackiego w Sztumie poprzez utworzenie Pomorskiego Parku Historii i Kultury na szlaku dziedzictwa kulturowego – Międzynarodowym Szlaku Zamków Gotyckich. Tak kompleksowo zaplanowane przedsięwzięcie przyczynić się ma do stworzenia całorocznego produktu turystycznego na terenie MOF Malborka, w tym również na terenie Sztumu, które dotychczas nie dysponowało co najmniej dwudniową całoroczną ofertą turystyczną i pozostawało w cieniu Malborka i zamku znajdującego się na jego terenie. Ponadto lokalne władze nie dysponują budżetem wystarczającym do indywidualnej realizacji przedstawionego projektu.

Powyższe przedsięwzięcie będzie działaniem komplementarnym w zakresie tworzonego produktu turystycznego do kolejnego kluczowego projektu z obszaru turystyki, którym jest rozbudowa bazy infrastrukturalnej transportu rowerowego stanowiącego dojazd do węzłów integracyjnych, w ramach którego Sztum jest także jednym z wiodących partnerów. Wymienione działania mają przynieść poszczególnym partnerom skwantyfikowane efekty, do których należy m.in. średnioroczny wzrost o 2% liczby turystów korzystających z noclegów na terenie miasta i gminy Sztum do końca 2020 r. Ponadto przyczyni się do rozwoju branży turystycznej na obszarze miasta, co przełoży się na aktywizację lokalnej przedsiębiorczości i utworzenie nowych miejsc pracy, głównie w branży gastronomicznej i hotelarskiej.

Spójna polityka energetyczna została również wyznaczona jako obszar strategiczny dla całego MOF Malborka. Spójny rozwój energetyczny obszaru funkcjonalnego ma na

celu wzrost inwestycji w odnawialne źródła energii oraz poprawę bilansu energetycznego. Działania te przyczynią się do poprawy stanu środowiska naturalnego, który w przypadku Sztumu jest niezwykle istotny z uwagi na jego wpływ na rozwój turystyki. Projektem kluczowym, którego partnerem wiodącym, odpowiedzialnym za realizację całości przedsięwzięcia jest Sztum, jest projekt poprawy efektywności energetycznej w obiektach użyteczności publicznej na terenie Powiśla i Żuław. Jego celem jest poprawa efektywności systemów wytwarzania i przesyłu energii. Rozpowszechniane równoległe działania informacyjno-edukacyjne wpłyną na wzrost świadomości energetycznej lokalnego społeczeństwa, przyczyniając się do kreowania postaw proekologicznych. Z uwagi na zakres przedsięwzięcia i wymagane nakłady inwestycyjne jego wdrożenie indywidualnie przez Sztum byłoby znacznie ograniczone bądź niemożliwe.

Uczestnictwo w tworzeniu oraz realizacji Strategii daje również miastu możliwość realizacji projektów z zakresu prospołecznej rewitalizacji zdegradowanych obszarów miejskich. Jednym z takich przedsięwzięć, uznanych za kluczowe do realizacji w latach 2014-2020, jest projekt nadania nowych funkcji społecznych zdegradowanym obiektom i obszarom miejskim poprzez utworzenie Centrum Rewitalizacji Społecznej w Sztumie. Projekt zakłada nadanie nowych funkcji społecznych zdegradowanym obszarom miejskim przy jednoczesnym wspieraniu integracji społeczno-zawodowej mieszkańców.

Opisane obszary oraz projekty stanowią jedynie przykłady przedsięwzięć, których realizacja przyniesie miastu wymierne korzyści. Zauważalne będą we wszystkich wyznaczonych obszarach priorytetowych, ich monitoring i ewaluacja prowadzona będzie corocznie do roku 2020, który jest rokiem ostatecznego wdrożenia zapisów Strategii w życie.

Podsumowanie

Sztum, będąc małym miastem, boryka się głównie z problemem długotrwałego bezrobocia i procesem jego dziedziczenia, co z kolei przekłada się na zauważalne wykluczenie społeczne oraz dezaktywizację mieszkańców w obszarze społecznym i gospodarczym. Lokalne władze we współpracy z partnerami społeczno-gospodarczymi sformułowały, na podstawie pierwotnie dokonanej diagnozy stanu obecnego oraz analizy SWOT, obszary priorytetowe oraz cele strategiczne i operacyjne wraz z przyporządkowanymi im działaniami do realizacji w ramach Strategii Rozwoju Miasta i Gminy Sztum na lata 2014-2020. W dokumencie tym podkreślono m.in. istotną rolę i znaczenie partnerstwa Sztumu w ramach utworzonego MOF-u. Wspólne wdrożenie Strategii jest dla Sztumu okazją do realizacji spójnych projektów kluczowych dla całego obszaru funkcjonalnego, dających miastu wartość dodaną w sferze społecznej i gospodarczej. Do głównych obszarów, uznanych na podstawie analizy SWOT za strategiczne dla całego obszaru, należą m.in. turystyka, energetyka i spójna polityka komunikacyjna. Sztum jest partnerem wiodącym bądź jednym z partnerów odpowiedzialnych za prawidłową realizację zaplanowanych przedsięwzięć. Efektywne wdrożenie zapisów Strategii w życie przyniesie miastu konkretne korzyści w wymiarze społecznym, gospodarczym i środowiskowym. Samodzielne wykonanie większości z tych przedsięwzięć przez miasto byłoby niemożliwe.

Literatura

- Guzik R. (red.) (2012), *Czynniki i ograniczenia rozwoju miast województwa pomorskiego w świetle relacji przestrzennych i dostępności komunikacyjnej*, Urząd Marszałkowski Województwa Pomorskiego, Gdańsk.
- Gwizda M., Kosewska-Kwaśny M., Żółciński Sz. (2014), *Fundusze UE 2014-2020*, C.H. Beck, Warszawa.
- Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030*, „Monitor Polski” 2012, poz. 252.
- Koncepcja zrównoważonej polityki miejskiej województwa pomorskiego* (2013), Urząd Marszałkowski Województwa Pomorskiego, Gdańsk.
- Korcelli P. (2009), *Obszary miejskie jako węzły w rozwoju policentrycznym* [w:] G. Gorzelek, A. Olechnicka (red.), *Polska z perspektywy badań ESPON – oceny, wnioski, rekomendacje*, Scholar, Warszawa.
- Korcelli P., Degórski M., Drzazga D., Komornicki T., Markowski T., Szlachta J., Węclawowicz G., Zaleski J. Zaucha J. (2010), *Ekspercki Projekt Koncepcji Przestrzennego Zagospodarowania Kraju do roku 2033*, „Studia KPZK PAN”, nr 128, Warszawa.
- Korcelli P., Grochowski M., Kozubek E., Korcelli-Olejniczak E., Werner P. (2012), *Development of Urban-Rural Regions: from European to Local Perspective*, IGiPZ PAN, Warszawa.
- Sekuła A. (2013), *Gospodarka gruntami w małych miastach na podstawie stawek podatku od nieruchomości w gminach miejskich województwa pomorskiego* [w:] K. Heffner, M. Twardzik (red.), *Nowoczesne instrumenty polityki rozwoju lokalnego – zastosowanie i efekty w małych miastach*, „Studia Ekonomiczne. Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego w Katowicach”, nr 144.
- Słodowa-Helpa M. (2013a), *Rozwój zintegrowany. Warunki, wymiary, wyzwania*, CeDeWu.pl, Warszawa.
- Słodowa-Helpa M. (2013b), *Wyzwania stojące przed polskim samorządem lokalnym w perspektywie 2014-2020*, „Studia Oeconomica Posnaniensia”, Vol. 1, No. 6 (255).
- Strategia rozwoju Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Malborka na lata 2014-2020* (2014), Agencja Rozwoju Pomorza SA, Gdańsk.
- Śleszyński P. (2013), *Delimitacja Miejskich Obszarów Funkcjonalnych stolic województw*, „Przełęcz Geograficzny”, t. 85, nr 2.
- Ustawa z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym. Dz.U. 2012, poz. 647 z późn. zm.
- [www 1] Zasady realizacji Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych w Polsce, MRR, Warszawa 2013, <http://www.mir.gov.pl>.

FUNCTIONAL URBAN AREAS AND THE DEVELOPMENT OF SMALL TOWNS (ON THE EXAMPLE OF FUA MALBORK AND SZTUM TOWN)

Summary: The article is devoted to analysis of the Development Strategy of Malbork Functional Area (FUA) for the years 2014-2020, which was carried out from the perspective of the Sztum town – one of the seven Partners implementing Strategy. The first part presents a framework for FUA strategies. Described the essential reasons for setting the functional areas and characterized instruments aimed at the implementation of the FUA, which are Integrated Territorial Investment – ITI (in the case of the Pomeranian Integrated Territorial Agreement). The application part contains

a description of Sztum emphasizing its specificity as a small town, shows the MOF Malbork and its priorities from the viewpoint of importance for Sztum. It describes examples of strategic projects. It describes examples of strategic projects, in which the town is directly involved and whose the impact will intensify the development of the town.

Keywords: functional urban areas, Integrated Territorial Investments, Integrated Territorial Agreement, FUA Malbork, Sztum.